

Вх. №	741
Дата;	06.08.2018г.
Дело №	НО-05
Подпис:	<i>ЦГ</i>

СТАНОВИЩЕ

на дисертационен труд за придобиване
на образователна и научна степен „Доктор”
от доц. д-р Ценка Георгиева Часовникарлова

Научна област: 4. „Природни науки, математика и информатика“

Професионално направление: 4.3. „Биологични науки“

Научна специалност: 02.22.01 „Екология и опазване на екосистемите“

Институция: **Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания, БАН**, за
нуждите на отдел: "Животинско разнообразие и ресурси"

Заглавие на дисертацията: **Сравнително изследване на числеността,
размножаването и храненето на чакала (*Canis aureus* L., 1758) и лисицата (*Vulpes
vulpes* L., 1758) в Горнотракийската низина и Добруджа**

Име на дисертанта: **Албена Йорданова Власева**

Научен ръководител: **проф. дбн Петър Генов**

Научен консултант: **доц. д-р Ценка Часовникарлова**

1. Актуалност на проблема

Дисертационният труд представлява съвременно изследване на основни популционни параметри на най-масово разпространените мезохищници от сем. Кучета (*Canidae*) в Гьлгария - Обикновеният чакал (*Canis aureus* L., 1758) и Червената лисица (*Vulpes vulpes* L., 1758). До сега в България почти не е проучвана ролята на биотичните взаимодействия при използването на ресурсите и на биологични характеристики като размножаването в условията на симпатрия на тези два мезохищника, въпреки че те имат голямо влияние при формиране на видовите ансамбли.

Хранителните ресурси са от съществено значение за съществуването на биологичните видове и тяхното разпределение е от решаващо значение за характеризирание на взаимодействията между съвместно съществуващи видове. От тази гледна точка проучването на хранителни ниши на изследваните хищници има съществено значение за управление на техните популации и поддържането им в стабилно състояние, както и за набелязване на мерки за тяхното опазване. То допринася за изясняване на фундаментални въпроси в зоологичните изследвания на хищниците като характеризирание на трофичните взаимодействия и ролята на хищниците в биоценозите. Информацията за храненето на двата мезохищника е значима не само от екологична, но

и от икономическа гледна точка, тъй като и двата вида често нанасят щети на домакинствата и фермите.

Изследването на популационната динамика на Обикновения чакал и Червената лисица е от особено значение, особено в местообитания с различни нива на антропогенен натиск. Двата вида са добре адаптирани за живот и в силно засегнати от човешката дейност екосистеми, поради което настоящата разработка има значение и за оценка на антропогенизацията на тези хищници и създава научна основа изследваните видове да бъдат използвани като ефективни индикатори за настъпилите промени в околната среда. Направените в дисертационния труд изводи са от голямо значение за предсказване на разпространението на видовете и техните взаимодействия на фона на продължаващото нарушаване на екологичното равновесие, свързано със загуба и модифициране на местообитания, биологични инвазии, спад в числеността на върховните консументи.

Липсата на съвременни проучвания за популационната динамика и хранителния спектър на двата вида и слабата проученост на параметрите на размножаване на Обикновения чакал, особено в условията на симпатрия, правят настоящото научно изследване актуално и значимо.

2. Характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е структуриран в девет глави – увод, литературен обзор, цел и задачи, материал и методи, резултати и обсъждане, обобщения и изводи, изводи, справка за приносите, литература. Текстът на дисертационното изследване е в обем от 73 страници, от които 56 страници основен текст и 17 страници приложения (3 публикации по темата на дисертацията). Дисертационният труд включва 3 фигури и 10 таблици.

3. Познаване на проблематиката от докторанта

В глава „Литературен обзор“ докторантът демонстрира познаване на научната литература по изследвания проблем. Литературният списък включва 160 литературни източника (13 на кирилица и 147 на латиница). Систематично и в логична взаимовръзка са разгледани известните досега резултати. Извършен е аналитичен анализ на разглежданите литературни източници, което е добра основа за интерпретация на получените в дисертацията резултати. Изчерпателността и аналитичността на литературния преглед демонстрират добрата теоретична подготовка на докторанта по

изследваните от него научни проблеми и са предпоставка за компетентната интерпретация на получените резултати.

4. Организация и методика на изследването

Целта и задачите на изследването са добре формулирани, логически свързани и кореспондират с темата. Коректно са определени предметът и методите на изследване. Извършени са адекватни и добре обмислени лабораторни изследвания. Докторантът демонстрира много добри умения за представяне и анализиране на различни статистически данни и извеждане на тенденции за доказване на изследователските тези.

5. Приноси на дисертационния труд

Оригинални приноси

- Установени са основните размножителни параметри при Обикновения чакал в България.
- Установено е съотношението между нетната репродуктивна скорост (R_0) и времето между две последователни поколения (T) при Червената лисица в България.
- При Червената лисица е доказано компенсаторно увеличаване на размножителната способност и времето, нужно една кохорта да се замести напълно, в условията на симпатрия с Обикновения чакал в България.

Потвърдителни приноси

- Установена е висока степен на припокриване на екологичните ниши на двата вида в условията на симпатрия въз основа на трофични и репродуктивни характеристики.
- Актуализирани са репродуктивните параметри при Червената лисица в България

6. Публикации по темата на дисертационния труд

Докторантът представя 3 публикации, свързани с дисертационния труд –едната е научна статия в списанието *Acta Zoologica Bulgarica*, с IF 0.5, а останалите две са публикувани доклади в сборници на национални и международни научни форуми – конференция към Съюза на учените в България, клон Велико Търново и Семинар по Екология с Международно Участие. Една от тези публикации е самостоятелна, а останалите 2 са в съавторство. В тях докторантката е на първо място. Абена Власева има други 3 научни статии в реферирани международни издания с IF като *Biotechnology &*

Biotechnological Equipment, Conservation genetics, които също до известна степен, имат отношение към дисертационния труд. Албена Власева има до сега 11 цитирания, едно от които е на публикация, свързана с дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ИБЕИ.

Дисертационният труд показва, че докторантът Албена Власева притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност „Екология и опазване на екосистемите“ като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Поради гореизложеното, давам своята положителна оценка и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“** на Албена Йорданова Власева по научна специалност „Екология и опазване на екосистемите“.

06. 08. 2018 г.

гр. София

Изготвил становището:

доц. д-р Ценка Г. Часовникарлова